

Hallituksen esitys eduskunnalle sisäministeriön hallinnonalan kansainvälisen avun antamista ja vastaanottamista koskevan lainsäädännön muuttamiseksi

Asia

Hallituksen esitys eduskunnalle sisäministeriön hallinnonalan kansainvälisen avun antamista ja vastaanottamista koskevan lainsäädännön muuttamiseksi (HE 107/2016 vp).

Valiokuntakäsittely

Valiokunnan mietintö: Hallintovaliokunta (HaVM 9/2017 vp).

Päätös

Eduskunta on hyväksynyt seuraavat lait:

Laki

poliisilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan poliisilain (872/2011) 2 luvun 17 §:n 4 momentti ja 9 luvun 10 §:n 1 momentin 4 kohta, sellaisena kuin niistä on 2 luvun 17 §:n 4 momentti laissa 753/2014, sekä
lisätään 9 lukuun uusi 2 a ja 9 a—9 h § sekä 9 luvun 10 §:n 1 momenttiin uusi 5 ja 6 kohta seuraavasti:

2 luku

Yleiset toimivaltuudet

17 §

Voimakeinojen käyttö

Poliisilla on oikeus puolustusvoimien avustuksella käyttää virkamiehen henkilökohtaisen aseiden käyttöä voimakkaampaa, sotavarusteiden tapahtuvaa ja poliisitehtävän suorittamiseen soveltuvaa asevoimaa rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 2—7 kohdassa tai 2 momentissa tarkoi-

Eduskunnan vastaus EV 55/2017 vp

tetun rikoksen estämiseksi tai keskeyttämiseksi noudattaen puolustusvoimien virka-avusta poliisille annettua lakia (781/1980) ja puolustusvoimista annettua lakia (551/2007). Poliisilla on oikeus rajavartiolaitoksen avustuksella käyttää rajavartiolain (578/2005) 77 a §:ssä tarkoitettuja voimakeinoja rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 2—7 kohdassa tai 2 momentissa tarkoitettun rikoksen estämiseksi tai keskeyttämiseksi noudattaen mainitun lain 77 a—77 d §:ää.

-----

9 luku

Erinäiset säännökset

2 a §

Toisen viranomaisen tuki poliisille kansainvälistä apua annettaessa

Viranomainen voi antaa sisäministeriön pyynnöstä ja apua pyytävän valtion suostumuksella poliisille kuuluvan tehtävän suorittamiseksi kansainvälistä apua annettaessa poliisille sellaista tukea, johon asianomainen viranomainen on toimivaltainen. Tukea voidaan pyytää vain, jos poliisin voimavarat ovat riittämättömät kansainvälisen avunantotehtävän suorittamiseen tai jos siihen tarvitaan poliisilta puuttuvaa erityishenkilöstöä tai -välineistöä.

Tukea antavan virkamiehen tulee toimia tehtävän suorittamista johtavan poliisimiehen määräysten ja ohjeiden mukaan ja niiden toimivaltuuksien puitteissa, joihin poliisimies hänet 9 e §:n mukaisesti valtuuttaa. Tukea antavalla virkamiehellä on erittäin tärkeässä ja kiireellisessä tehtävässä oikeus poliisimiehen ohjauksessa käyttää sellaisia tehtävän suorittamiseksi tarpeellisia voimakeinoja, joihin poliisimies hänet toimivaltansa nojalla valtuuttaa ja joita tilanne huomioon ottaen voidaan pitää puolustettavina. Tuki voi sisältää virkamiehen henkilökohtaisen aseiden käyttöä voimakkaampaa, sotavarusteiden tapahtuvaa ja poliisitehtävän suorittamiseen soveltuvaa asevoiman käyttöä tai rajavartiolain 77 a §:ssä tarkoitettua voimakeinojen käyttöä rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 2—7 kohdassa tai 2 momentissa tarkoitettun rikoksen estämiseksi tai keskeyttämiseksi, jos se on välttämätöntä suuren ihmismäärän henkeä tai terveyttä välittömästi uhkaavan vakavan vaaran torjumiseksi eikä vaaraa ole mahdollista torjua lievemmillä keinoilla. Tukea antavan virkamiehen siviili- ja rikosoikeudelliseen vastuuseen sovelletaan 9 f §:ää. Tukea antavan sotilaan siviili- ja rikosoikeudellisesta vastuusta puolustusvoimien antaessa poliisille tukea kansainvälisen avun tilanteissa säädetään erikseen.

Poliisi vastaa tukitilanteen turvallisen suorittamisen kannalta tarpeellisesta yleisjohdosta ja osapuolten välisten toimintojen yhteensovittamisesta sekä työturvallisuusjärjestelyistä.

Sisäministeriö päättää 1 momentissa tarkoitettun tuen pyytämisestä toiselta viranomaiselta. Tuen antamista koskevasta päätöksenteosta säädetään erikseen.

9 a §

Päätöksenteko Prüm- ja Atlas-yhteistyössä

Poliisihallitus päättää:

Eduskunnan vastaus EV 55/2017 vp

1) rajatylittävän yhteistyön tehostamisesta erityisesti terrorismin ja rajatylittävän rikollisuuden torjumiseksi annetun neuvoston päätöksen 2008/615/YOS, jäljempänä *Prüm-päätös*, 5 luvussa tarkoitetun yhteistyön (*Prüm-yhteistyö*) käynnistämisestä Suomen alueella ja osallistumisesta vieraan valtion pyynnöstä tämän alueella tapahtuvaan yhteistyöhön;

2) yhteistyön parantamisesta kriisitilanteissa Euroopan unionin jäsenvaltioiden erityistoimintayksiköiden välillä annetussa neuvoston päätöksessä 2008/617/YOS, jäljempänä *Atlas-päätös*, tarkoitetun erityistoimintayksikön avun antamisesta toiselle jäsenvaltiolle tai avun pyytämisestä toiselta jäsenvaltiolta.

Poliisihallituksen on viipymättä ilmoitettava 1 momentissa tarkoitetun yhteistyön vireilletulosta ja päätöksestä käynnistää yhteistyö sisäministeriölle. Sisäministeriö voi päättää aloitetun yhteistyön tai avun jatkamisesta tai lopettamisesta.

Päätöksen Prüm-yhteistyön käynnistämisestä tai Atlas-päätöksessä tarkoitetun avun antamisesta tai pyytämisestä tekee sisäministeriö, jos asialla on erityistä merkitystä Suomen sisäisen turvallisuuden kannalta.

Mitä 1—3 momentissa säädetään päätöksenteosta, sovelletaan myös Belgian kuningaskunnan, Saksan liittotasavallan, Espanjan kuningaskunnan, Ranskan tasavallan, Luxemburgin suurherttuakunnan, Alankomaiden kuningaskunnan ja Itävallan tasavallan välillä rajat ylittävän yhteistyön tehostamisesta erityisesti terrorismin, rajat ylittävän rikollisuuden ja laittoman muuttoliikkeen torjumiseksi tehdyn sopimuksen (SopS 53 ja 54/2007), jäljempänä *Prüm-sopimus*, 17, 25 ja 27 artiklan nojalla tapahtuvan yhteistyön käynnistämiseen.

Mitä päätöksenteosta 1—4 momentissa säädetään sovelletaan, jollei kansainvälisen avun antamista ja pyytämistä koskevasta päätöksenteosta annetusta laista (/) muuta johdu.

9 b §

Kansainvälisen avun antaminen tai vastaanottaminen muissa tilanteissa

Poliisi on vastuuviranomainen poliisin toimialaan kuuluvassa kansainvälisen avun antamisessa ja vastaanottamisessa.

Jollei muusta laista, Euroopan unionin lainsäädännöstä tai Suomea sitovasta kansainvälisestä sopimuksesta muuta johdu, sisäministeriö voi vieraan valtion pyynnöstä päättää muusta kuin 9 a §:ssä säädetystä poliisin toimialaan kuuluvasta avun antamisesta apua pyytävälle valtiolle. Sisäministeriö voi vastaavasti pyytää poliisin toimialaan kuuluvaa apua vieraalta valtiolta. Päätöksessä on määriteltävä avun sisältö, virkamiesten toimivaltuudet sekä virkamiehille sallitut aseet, ammukset, voimankäyttövälaineet ja muut varusteet. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä päätöksen sisällöstä.

Poliisin toimialaan kuuluvaa 2 momentissa tarkoitettua apua voidaan antaa tai pyytää, jos siinä on kyse yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisestä, rikosten torjumisesta, terrorismin uhan torjumisesta tai ihmisen henkeen taikka terveyteen kohdistuvan välittömän vaaran torjumisesta taikka jos avun antaminen tai pyytäminen on Suomen, apua pyytävän valtion tai Euroopan unionin sisäiseen turvallisuuteen kohdistuvan uhan vuoksi perusteltua.

Eduskunnan vastaus EV 55/2017 vp

9 c §

Vieraan valtion virkamiehen toimivaltuudet Prüm- ja Atlas-yhteistyössä Suomen alueella

Prüm-päätöksen 17 ja 18 artiklassa, Prüm-sopimuksen 17, 25 ja 27 artiklassa sekä Atlas-päätöksen 3 artiklassa tarkoitettuun toimintaan osallistuessaan vieraan valtion toimivaltaisella virkamiehellä on Suomen alueella oikeus suomalaisen poliisimiehen määräysten ja ohjeiden mukaisesti käyttää sellaisia poliisimiehelle kuuluvia toimivaltuuksia, joita suomalainen poliisimies hänelle toimivaltansa nojalla osoittaa. Vieraan valtion toimivaltaisella virkamiehellä on oikeus suomalaisen poliisimiehen ohjauksessa käyttää sellaisia voimakeinoja, joita poliisimies toimivaltansa nojalla hänelle osoittaa.

Mitä 1 momentissa säädetään suomalaisesta poliisimiehestä, sovelletaan myös suomalaiseen rajavartiomieheen tai tullimieheen, joka johtaa momentissa tarkoitettua Prüm-päätöksen nojalla tapahtuvaa toimintaa.

Vieraan valtion 1 momentissa tarkoitettuun toimintaan tai tehtävään osallistuvalla toimivaltaisella virkamiehelle voidaan antaa lähetettävän valtion suostumuksella oikeus kantaa Suomen alueella aseita, ammuksia ja muita voimankäyttövälineitä ja varusteita.

Vieraan valtion toimivaltaisella virkamiehellä on oikeus käyttää voimankäyttövälinettä vain jos suomalainen poliisimies tai Prüm-päätöksessä tarkoitettun toiminnan osalta myös rajavartiomies tai tullimies toimivaltansa rajoissa yksittäistapauksessa hänet siihen valtuuttaa.

Vieraan valtion toimivaltaiseen virkamieheen, joka käyttää suomalaisen virkamiehen valtuuttamana voimakeinoja tai turvautuu hätävarjelun, sovelletaan 2 luvun 17 §:n 1 ja 2 momenttia. Voimakeinojen käytön liioittelusta säädetään rikoslain 4 luvun 6 §:n 3 momentissa ja 7 §:ssä sekä hätävarjelun liioittelusta 4 luvun 4 §:n 2 momentissa ja 7 §:ssä.

9 d §

Vieraan valtion virkamiehen asema muissa tilanteissa Suomen alueella

Vieraan valtion virkamiehen osallistuessa 9 b §:n nojalla käynnistettyyn avunantoon Suomen alueella hänen toimivaltuuksiinsa sovelletaan 9 c §:ää.

Vieraan valtion virkamiehelle voidaan lähetettävän valtion suostumuksella antaa oikeus käyttää apua antaessaan kansallista virkapukuaan.

Vieraan valtion virkamies, joka antaa Suomen pyynnöstä Suomen alueella poliisille apua, rinnastetaan tekemiensä rikosten tai häneen kohdistuvien rikosten osalta suomalaisiin virkamiehiin ja on omassa valtiossaan sovellettavan virkasuhdelainsäädännön alainen.

Mitä laissa säädetään valtion velvollisuudesta korvata virkamiehen aiheuttama vahinko, sovelletaan myös vieraan valtion viranomaisen Suomen pyynnöstä Suomen alueella poliisille antaman avun yhteydessä aiheuttamaan vahinkoon.

Edellä 1—4 momenttia sovelletaan, jollei Suomea sitovasta kansainvälisestä sopimuksesta tai Euroopan unionin lainsäädännöstä muuta johdu.

Eduskunnan vastaus EV 55/2017 vp

9 e §

Poliisimiehen toimivaltuudet kansainvälistä apua annettaessa

Poliisimiehen suorittaessa tässä laissa tarkoitettua virkatehtävää Suomen alueen ulkopuolella hänen toimivaltuuksiinsa sovelletaan Suomessa toteutettavassa virkatehtävässä sovellettavia säännöksiä. Poliisimiehen toimivaltuudet eivät ylittäviä niitä toimivaltuuksia, jotka apua vastaanottava valtio hänelle antaa.

Poliisimiehen suorittaessa tehtävää Suomen alueen ulkopuolella siviilihenkilöstön osallistumisesta kriisinhallintaan annetun lain (1287/2004) nojalla hänen toimivaltuuksiinsa sovelletaan mainittua lakia.

9 f §

Poliisimiehen siviili- ja rikosoikeudellinen vastuu kansainvälistä apua annettaessa

Poliisimieheen, joka suorittaa Suomen alueen ulkopuolella tässä laissa tarkoitettua virkatehtävää, sovelletaan poliisimiehen siviili- ja rikosoikeudellista vastuuta koskevia säännöksiä, jollei Suomea sitovasta kansainvälisestä sopimuksesta tai Euroopan unionin lainsäädännöstä muuta johdu.

9 g §

Poliisimiehen oikeudellinen asema kansainvälistä apua annettaessa

Poliisimiehen virkavelvollisuuksiin ja oikeuksiin hänen suorittaessaan tässä laissa tarkoitettua virkatehtävää Suomen alueen ulkopuolella sovelletaan samoja säännöksiä ja määräyksiä kuin Suomessa toteutettavassa virkatehtävässä.

Edellä 9 a ja 9 b §:ssä tarkoitettuihin tehtäviin osallistuvaan poliisimieheen sovelletaan tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävässä annettua lakia (1522/2016).

9 h §

Valtuuskirja

Poliisihallitus antaa 9 a ja 9 b §:ssä tarkoitettuun avun antamiseen Suomessa osallistuvalla vieraan valtion virkamiehelle määräaikaisen valtuuskirjan, josta ilmenee virkamiehen toimivalta. Valtuuskirjassa tulee lisäksi olla virkamiehen nimi, kansalaisuus, virka-asema ja valokuva. Virkamiehen on pidettävä valtuuskirja mukanaan ja esitettävä se pyydettyä. Valtuuskirja on palautettava Poliisihallitukselle avun antamisen päätyttyä.

Eduskunnan vastaus EV 55/2017 vp

10 §

Tarkemmat säännökset

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää:

-
- 4) kansainväliseen sopimukseen perustuvien toimivaltuuksien käytöstä tehtävistä ilmoituksista ja selvityksistä;
  - 5) Prüm-päätöksen ja Prüm-sopimuksen tarkoittamista toimivaltaisista viranomaisista ja virkamiehistä sekä kansallisista yhteys- ja koordinaatiopisteistä;
  - 6) Atlas-päätöksen 1 artiklan täytäntöönpanojärjestelyiden sisällöstä.
-

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____ .

Laki

Rajatyöttävän yhteistyön tehostamisesta erityisesti terrorismin ja rajatyöttävän rikollisuuden torjumiseksi tehdyn neuvoston päätöksen eräiden sääntösten täytäntöönpanosta annetun lain 2 ja 4 §:n kumoamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Tällä lailla kumotaan Rajatyöttävän yhteistyön tehostamisesta erityisesti terrorismin ja rajatyöttävän rikollisuuden torjumiseksi tehdyn neuvoston päätöksen eräiden sääntösten täytäntöönpanosta annetun lain (1207/2011) 2 ja 4 §.

2 §

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____ .

Laki

poliisin hallinnosta annetun lain 15 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

Eduskunnan vastaus EV 55/2017 vp

lisätään poliisin hallinnosta annetun lain (110/1992) 15 a §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 873/2011 ja 1165/2013, siitä lailla 1165/2013 kumotun 2 momentin tilalle uusi 2 momentti seuraavasti:

15 a §

Poliisivaltuudet

Poliisimiehellä on kansainvälisiä tehtäviä suorittaessaan poliisilaissa tai muussa laissa säädettyt valtuudet.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____ .

Laki

puolustusvoimien virka-avusta poliisille annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan puolustusvoimien virka-avusta poliisille annetun lain (781/1980) 4 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 522/2005, ja
muutetaan 4 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 522/2005 seuraavasti:

4 §

Virka-apu voi sisältää virkamiehen henkilökohtaisen aseiden käyttöä voimakkaampaa sotavälinein tapahtuvaa ja poliisitehtävän suorittamiseen soveltuvaa asevoiman käyttöä, jos se on välttämätöntä suuren ihmismäärän henkeä tai terveyttä välittömästi uhkaavan vakavan vaaran torjumiseksi eikä vaaraa ole mahdollista torjua lievemmillä keinoilla.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____ .

Laki

ampuma-asetlain 17 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ampuma-asetlain (1/1998) 17 §:n 2 momentin 3 kohta, sellaisena kuin se on laissa 1209/2011, sekä
lisätään 17 §:n 2 momenttiin, sellaisena kuin se on laissa 1209/2011, uusi 4—6 kohta seuraavasti:

17 §

Soveltamisalaa koskevat poikkeukset

Tämä laki ei myöskään koske:
-----

3) rajatylittävän yhteistyön tehostamisesta erityisesti terrorismin ja rajatylittävän rikollisuuden torjumiseksi annetun neuvoston päätöksen 2008/615/YOS 17 ja 19 artiklan nojalla Suomen alueella toimiville toisen jäsenvaltion toimivaltaisille virkamiehille kuuluvien ampuma-aseiden, aseiden osien, patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten siirtoa Suomeen tai Suomesta eikä niiden hallussapitoa;

4) yhteistyön parantamisesta kriisitilanteissa Euroopan unionin jäsenvaltioiden erityistoimintayksiköiden välillä annetun neuvoston päätöksen 2008/617/YOS 3 artiklan perusteella Suomen alueella toimiville jäsenvaltioiden virkamiehille kuuluvien ampuma-aseiden, aseiden osien, patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten siirtoa Suomeen tai Suomesta eikä niiden hallussapitoa;

5) Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 222 artiklan perusteella käynnistetyn yhteistyön johdosta Suomen alueella toimiville jäsenvaltioiden virkamiehille kuuluvien ampuma-aseiden, aseiden osien, patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten siirtoa Suomeen tai Suomesta eikä niiden hallussapitoa;

6) poliisilain (872/2011) 9 b §:n nojalla käynnistetyn kansainvälisen yhteistyön johdosta Suomen alueella toimiville vieraiden valtioiden virkamiehille kuuluvien ampuma-aseiden, aseiden osien, patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten siirtoa Suomeen tai Suomesta eikä niiden hallussapitoa.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____.

Laki

pelastuslain 38 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan pelastuslain (379/2011) 38 § seuraavasti:

38 §

Kansainvälinen pelastustoiminta

Sen lisäksi, mitä valtioiden välillä on sovittu ja jollei kansainvälisen avun antamista ja pyytämistä koskevasta päätöksenteosta annetusta laista (/) muuta johdu, sisäministeriö voi Euroopan unionin, toisen valtion tai kansainvälisen järjestön esittämän pyynnön perusteella päättää pelastustoimeen kuuluvan avun antamisesta ulkomaille, jos avun antaminen ihmisten, ympäristön tai omaisuuden turvaamiseksi on perusteltua. Sisäministeriö voi myös pyytää tarvittaessa pelastustoimeen kuuluvaa kansainvälistä apua Euroopan unionilta, toiselta valtiolta tai kansainväliseltä järjestöltä.

Ulkomaille annettavalla pelastustoimeen kuuluvalla avulla tarkoitetaan 32 §:ssä tarkoitetuissa pelastustoimintaan kuuluvissa tehtävissä avustamista sekä asiantuntijoiden, muodostelmien ja materiaaliavun toimittamista ihmisen tai luonnon aiheuttamissa katastrofitalanteissa sekä unionin pelastuspalvelumekanismista annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston päätöksessä (1313/2013/EU) tarkoitettuja toimia.

Suomeen vastaanotettavalla pelastustoimeen kuuluvalla avulla tarkoitetaan materiaaliapua ja kansainvälisten pelastustoimen asiantuntijoiden ja muodostelmien antamaa apua suomalaiselle toimivaltaiselle pelastusviranomaiselle 32 §:n mukaisissa pelastustoimintaan kuuluvissa tehtävissä. Suomeen vastaanotettavan pelastustoimeen kuuluvan avun osalta noudatetaan lisäksi, mitä Suomen ja apua antavan valtion välillä on valtiosopimuksin sovittu ja unionin pelastuspalvelumekanismista annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston päätöstä N:o 1313/2013/EU.

Pelastustoimeen kuuluvan avun antamiseen osallistuvan suomalaisen henkilöstön palvelusuhteesta ja henkilöstön asemasta avustustoiminnassa säädetään siviilihenkilöstön osallistumisesta kriisinhallintaan annetussa laissa (1287/2004).

Tämä laki tulee voimaan päivänä   kuuta 20 .

Laki

rajavartiolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

Eduskunnan vastaus EV 55/2017 vp

muutetaan rajavartiolain (578/2005) 1 §:n 3 momentti, 4 §, 12 §:n 2 momentti, 15 c §, 28 §:n 1 momentin 3 ja 4 kohta, 33 §, 77 §:n otsikko sekä 2 ja 3 momentti ja 77 a §,

sellaisina kuin ne ovat, 1 §:n 3 momentti, 4 ja 15 c § sekä 28 §:n 1 momentin 3 ja 4 kohta laissa 478/2010 ja 12 §:n 2 momentti, 33 §, 77 §:n otsikko sekä 2 ja 3 momentti ja 77 a § laissa 749/2014, sekä

lisätään lakiin uusi 15 d, 35 e—35 h ja 79 a § seuraavasti:

1 §

Soveltamisala

Sisärajasta, ulkorajasta, rajanylityspaikasta, rajavalvonnasta, rajojen valvonnasta ja rajatarkastuksesta säädetään henkilöiden liikkumista rajojen yli koskevasta unionin säännöstöstä (Schengenin rajasäännöstö) annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/399, jäljempänä *Schengenin rajasäännöstö*. Tässä laissa säädetään mainitun asetuksen edellyttämistä kansallisista tehtävistä ja toimivaltuuksista sekä päätöksentekojärjestyksestä rajavartiolaitoksessa.

4 §

Rajavartiolaitoksen toiminnan alueellinen kohdentuminen

Rajavartiolaitos toimii siellä, missä se on rajajärjestyksen tai rajaturvallisuuden ylläpitämiseksi, rajavalvonnan suorittamiseksi taikka rajavartiolaitokselle säädettyjen sotilaallisen maanpuolustuksen tehtävien suorittamiseksi perusteltua, sekä merialueella ja Suomen talousvyöhykkeestä annetussa laissa (1058/2004) tarkoitetulla talousvyöhykkeellä. Muualla rajavartiolaitos toimii vain, jos se on tarpeen sen lakisääteisen tehtävän loppuun saattamiseksi, virka-avun antamiseksi taikka tuen antamiseksi toiselle suomalaiselle viranomaiselle.

Rajavartiolaitos osallistuu rajatylittävän yhteistyön tehostamisesta erityisesti terrorismin ja rajatylittävän rikollisuuden torjumiseksi annetun neuvoston päätöksen 2008/615/YOS 5 luvun mukaiseen yhteistyöhön (*Prüm-yhteistyö*) ja yhteistyön parantamisesta kriisitilanteissa Euroopan unionin jäsenvaltioiden erityistoimintayksiköiden välillä annetun neuvoston päätöksen 2008/617/YOS mukaiseen yhteistyöhön (*Atlas-yhteistyö*).

12 §

Rajanylityspaikat

Sisäministeriö huolehtii Schengenin rajasäännöstön 5 artiklan 1 kohdan toisessa alakohdassa ja 39 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitetun rajanylityspaikkaluettelon toimittamisesta Euroopan komissiolle.

Eduskunnan vastaus EV 55/2017 vp

15 c §

Rajavartiolaitoksen osallistuminen kansainväliseen tehtävään sekä teknisen tai operatiivisen avun pyytäminen

Rajavartiolaitos päättää osallistumisesta muuhun kuin 15 b §:ssä tarkoitettuun Rajaturvallisuusviraston koordinoimaan tehtävään, näihin tehtäviin liittyvän teknisen avun antamisesta, rajaturvallisuusvirastoasetuksen 8 artiklassa tarkoitettua lisäavun pyytamisestä sekä osallistumisesta muuhun kuin 15 d §:ssä tarkoitettuun kansainväliseen tehtävään.

Rajavartiolaitoksen päällikkö päättää rajavartiolaitoksen osallistumisesta Prüm- ja Atlas-yhteistyöhön.

Mitä päätöksenteosta 1 ja 2 momentissa säädetään, sovelletaan, jollei kansainvälisen avun antamista ja pyytämistä koskevasta päätöksenteosta annetusta laista (/) muuta johdu.

Rajavartiolaitoksen kansainvälisessä tehtävässä antamasta teknisestä tai operatiivisesta avusta voidaan periä valtion maksuperustelaisissa (150/1992) tarkoitettua omakustannusarvoa alhaisempi maksu, joka vastaa avun antamisesta rajavartiolaitokselle aiheutuneita lisäkustannuksia.

15 d §

Rajaturvallisuusavun pyytäminen ja antaminen

Rajavartiolaitos on vastuuviranomainen Suomen vastaanottaessa apua rajaturvallisuuden ylläpitämiseksi (*rajaturvallisuusapu*) osana Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 42 artiklan 7 kohdan tai Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 222 artiklan täytäntöönpanoa tilanteessa, jossa eivät tulisi sovellettaviksi rajaturvallisuusvirastoasetuksen mukaiset toimet.

Rajavartiolaitos voi antaa rajaturvallisuusapua Euroopan unionin jäsenvaltiolle osana Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 42 artiklan 7 kohdan tai Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 222 artiklan täytäntöönpanoa tilanteessa, jossa eivät tulisi sovellettaviksi rajaturvallisuusvirastoasetuksen mukaiset toimet.

Päätöksenteosta rajaturvallisuusavun pyytamisessä tai antamisessa säädetään kansainvälisen avun antamista ja pyytämistä koskevasta päätöksenteosta annetussa laissa.

28 §

Rajavalvontaa koskevat toimivaltuudet

Sen lisäksi, mitä tässä laissa ja muualla säädetään, rajavartiomiehellä on Schengenin rajasäännöstössä tarkoitettua rajavalvonnan suorittamiseksi oikeus ilman rikosepäilyä:

3) suorittaa Schengenin rajasäännöstön 8 artiklan 2 kohdassa mainitut vähimmäistarkastukseen kuuluvat toimenpiteet;

4) suorittaa kolmansien maiden kansalaisille Schengenin rajasäännöstön 8 artiklan 3 kohdassa mainitut perusteelliseen maahantulotarkastukseen ja perusteelliseen maastalähtötarkastukseen sekä perusteelliseen lisätarkastukseen kuuluvat toimenpiteet;

Eduskunnan vastaus EV 55/2017 vp

33 §

Rajavartiomiehen toimivaltuus poliisitehtävissä

Rajavartiomiehellä on 21 §:ssä tarkoitetuissa yleisen järjestyksen ja turvallisuuden poliisitehtävissä, 22 §:ssä tarkoitettujen terroristisessa tarkoituksessa tehtävien rikosten torjumiseksi ja erityistilanteiden hoitamiseksi, Prüm- ja Atlas -yhteistyössä sekä merenkulun turvatoimilaissa tarkoitettua rajavartiolaitokselle kuuluvassa tehtävässä poliisimiehelle poliisilain 2 ja 3 luvussa säädetty toimivaltuudet, jollei päällystöön kuuluva poliisimies tai poliisin kenttäjohtaja niitä rajoita.

Mitä poliisilain 2 luvun 4 §:n 2 momentissa, 6 §:n 3 momentissa ja 8 §:n 2 momentissa säädetään päällystöön kuuluvasta poliisimiehestä, sovelletaan rajavartiolaitoksessa vähintään luutnantin arvoiseen rajavartiomieheen.

35 e §

Rajaturvallisuusapua antavan Euroopan unionin jäsenvaltion virkamiehen toimivaltuudet ja oikeus voimakeinojen käyttämiseen

Schengenin rajasäännösten perusteella toimivaltaisella Euroopan unionin jäsenvaltion virkamiehellä on hänen antaessaan 15 d §:n 1 momentissa tarkoitettua rajaturvallisuusapua rajavartiolaitokselle sen vastuulla olevassa tehtävässä tässä laissa rajavartiomiehelle säädetty toimivalta suorittaa Schengenin rajasäännösten mukaisia tehtäviä toimivaltaisen suomalaisen virkamiehen määräysten ja ohjeiden mukaisesti lukuun ottamatta 14 artiklan mukaista päätöstä evätä maahanpääsy. Mainitulla virkamiehellä on 35 §:n 1 ja 4 momentissa säädetty oikeus voimakeinojen käyttämiseen toimivaltaisen suomalaisen virkamiehen läsnä ollessa, jos hänen kotijäsenvaltionsa on antanut siihen suostumuksen eikä oikeutta ole rajoitettu Suomen tekemässä avunpyynnössä. Häntä varjelen liioittelusta säädetään rikoslain 4 luvun 4 §:n 2 momentissa ja 7 §:ssä. Voimakeinojen käytön liioittelusta säädetään rikoslain 4 luvun 6 §:n 3 momentissa ja 7 §:ssä.

Virkamiehellä on kotijäsenvaltionsa suostumuksella oikeus kantaa Suomen alueella virka-aseita, ammuksia, voimankäyttövälineitä ja muita varusteita. Sallitut virka-aseet, amukset, voimankäyttövälineet ja muut varusteet on ilmoitettava Suomen tekemässä avunpyynnössä.

35 f §

Rajaturvallisuusapua antavan Euroopan unionin jäsenvaltion virkamiehen muut oikeudet ja velvollisuudet

Sisäministeriö antaa 15 d §:n 1 momentissa tarkoitetun rajaturvallisuusavun antamiseen Suomessa osallistuvalla Euroopan unionin jäsenvaltion virkamiehelle määräaikaisen valtuuskirjan, josta ilmenee virkamiehen toimivalta. Valtuuskirjassa tulee lisäksi olla virkamiehen nimi, kansallisuus, virka-asema ja valokuva. Virkamiehen on pidettävä valtuuskirja mukanaan ja esitettävä se pyydettyä. Valtuuskirja on palautettava sisäministeriölle avun antamisen päätyttyä.

Virkamiehen on käytettävä tehtäviä suorittaessaan omaa virkapukuaan, jollei toimivaltainen suomalainen virkamies toisin määrää.

Eduskunnan vastaus EV 55/2017 vp

Virkamies rinnastetaan tekemiensä rikosten, häneen kohdistuvien rikosten sekä aiheuttamiensa vahinkojen osalta suomalaisiin virkamiehiin. Jos virkamiehen aiheuttama vahinko johtuu vahingosta laiminlyönnistä taikka tahallisuudesta, virkamiehen kotijäsenvaltiota voidaan vaatia korvaamaan kokonaan tai osittain vahingon perusteella maksetut vahingonkorvaukset. Virkamies on kotijäsenvaltiossaan sovellettavan kurinpito- ja virkasuhdelainsäädännön alainen.

Virkamiehen oikeudesta käyttää rajavartiolaitoksen henkilörekistereitä säädetään henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa annetussa laissa.

35 g §

Rajavartiomiehen toimivaltuudet ja oikeus voimakeinojen käyttämiseen rajaturvallisuusapua annettaessa

Rajavartiomiehellä on antaessaan rajaturvallisuusapua tässä laissa säädetty toimivalta suorittaa Schengenin rajasäännösten mukaisia tehtäviä apua vastaanottavan Euroopan unionin jäsenvaltion pyynnöstä. Toimivaltuudet eivät kuitenkaan voi ylittää niitä toimivaltuuksia, mitä apua vastaanottava jäsenvaltio hänelle antaa.

Lisäksi rajavartiomiehellä on 35 §:n 1 ja 4 momentissa ja tämän lain nojalla annetuissa säännöksissä säädetty oikeus käyttää sellaisia tehtävän kannalta tarpeellisia ja puolustettavia voimakeinoja, jotka ovat apua vastaanottavan Euroopan unionin jäsenvaltion kansallisen lainsäädännön mukaisia, jollei vastaanottava jäsenvaltio rajoita niitä.

Rajavartiomiehellä on oikeus käyttää apua antaessaan omaa virkapukuaan sekä kantaa mukanaan virka-aseita, ammuksia, voimankäyttövälineitä ja muita varusteita, jollei vastaanottava jäsenvaltio toisin määrää.

35 h §

Rajavartiomiehen oikeudellinen asema Suomen alueen ulkopuolella

Rajavartiomiehen virkavelvollisuuksiin ja oikeuksiin hänen toimiessaan 15 b—15 d §:ssä tarkoitetuissa tehtävissä Suomen alueen ulkopuolella sovelletaan samoja säännöksiä ja määräyksiä kuin Suomessa toteutettavassa virkatehtävässä, jollei vastaanottava valtio rajoita oikeuksia Euroopan unionin lainsäädännön tai kansainvälisen sopimuksen perusteella.

Edellä 15 d §:ssä tarkoitettuihin tehtäviin osallistuvaan rajavartiomieheen sovelletaan tapaturman ja palvelussairaudesta kriisinhallintatehtävässä annettua lakia (1522/2016).

77 §

Rajavartiolaitoksen antama virka-apu ja tuki

Rajavartiolaitos on velvollinen antamaan pelastusviranomaiselle, poliisille, Tullille ja puolustusvoimille virka-apua, joka edellyttää sellaisen rajavartiolaitokselle kuuluvan kaluston, henkilövoimavarojen tai erityisasiantuntijapalvelujen käyttöä, jota mainituilla viranomaisilla ei sillä hetkellä ole käytettävissään. Rajavartiolaitos voi antaa pelastusviranomaiselle, poliisille ja Tullille sisällöltään virka-apua vastaavaa tukea Suomen alueen ulkopuolella niiden toimialaan kuuluvas-

Eduskunnan vastaus EV 55/2017 vp

sa tehtävässä. Virka-avun ja tuen antamisen edellytyksenä on, että se ei vaaranna rajavartiolaitokselle säädettyjen muiden tärkeiden tehtävien suorittamista.

Virka-avun antamisesta päättää hallintoyksikön päällikkö tai hallintoyksikössä tähän tehtävään kirjallisesti määrätty vähintään luutnantin arvoinen rajavartiomies. Esitutkintaa tai pakkokeinoja koskevan virka-avun antamisesta päättää pidättämiseen oikeutettu virkamies. Suomen alueen ulkopuolella annettavasta tuesta päättää rajavartiolaitoksen päällikkö. Jos kyse on sisäisen turvallisuuden kannalta erityisen merkittävästä tuesta Suomen alueen ulkopuolella, asiasta päättää sisäministeriö. Päätöksenteosta kansainvälisen avun antamisesta ja pyytämisestä säädetään lisäksi kansainvälisen avun antamista ja pyytämistä koskevasta päätöksenteosta annetussa laissa.

77 a §

Rajavartiolaitoksen virka-apu ja tuki poliisille merialueella

Poliisilla on oikeus saada rajavartiolaitokselta Suomen merialueella ja talousvyöhykkeellä sotavarusteeksi hankitulla aseistuksella tapahtuvaa voimakeinojen käyttöä edellyttävää virka-apua rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 2—7 kohdassa tai 2 momentissa tarkoitetun terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen estämiseksi tai keskeyttämiseksi, jos se on välttämätöntä suuren ihmismäärän henkeä tai terveyttä välittömästi uhkaavan vakavan vaaran torjumiseksi eikä vaaraa ole mahdollista torjua lievemmällä keinoilla.

Poliisilla on oikeus saada sisällöltään 1 momentissa tarkoitettua virka-apua vastaavaa tukea toimiessaan Euroopan unionin jäsenvaltion merialueella ja talousvyöhykkeellä jäsenvaltion pyynnöstä sellaisessa poliisin toimialaan kuuluvassa tehtävässä, joka perustuu Euroopan unionin lainsäädäntöön tai Suomea sitovaan kansainväliseen sopimukseen, Euroopan unionin lainsäädännössä tai Suomea sitovassa kansainvälisessä sopimuksessa määriteltyjen terrorististen tekojen estämiseksi tai keskeyttämiseksi. Sotavarusteeksi hankitulla aseistuksella tapahtuva voimakeinojen käyttö edellyttää, että se on välttämätöntä suuren ihmismäärän henkeä tai terveyttä välittömästi uhkaavan vakavan vaaran torjumiseksi eikä vaaraa ole mahdollista torjua lievemmällä keinoilla. Voimakeinojen on oltava apua vastaanottavan Euroopan unionin jäsenvaltion kansallisen lainsäädännön ja pyynnön mukaisia. Tukeen sovelletaan, mitä tässä pykälässä ja 77 b—77 d §:ssä säädetään virka-avusta.

Rajavartiolaitoksella on poliisin johdolla oikeus sotavarusteeksi hankitulla aseistuksella tapahtuvien voimakeinojen käyttöön rajavartiolaitoksen avustaessa poliisia terrorismirikoksen estämisessä tai keskeyttämisessä 1 ja 2 momentin mukaisissa tilanteissa.

Sotavarusteeksi hankitulla aseistuksella tapahtuvalla voimakeinojen käytöllä tarkoitetaan virkamiehen henkilökohtaista aseistusta voimakkaampaa sotavarusteeksi hankitulla aseistuksella tapahtuvaa sellaista asevoiman käyttöä, joka soveltuu poliisitehtävän suorittamiseen.

Voimakeinojen on oltava puolustettavia suhteessa tehtävän tärkeyteen ja kiireellisyyteen, vastarinnan vaarallisuuteen, käytettävissä oleviin voimavaroihin sekä muihin tilanteen kokonaisarvosteluun vaikuttaviin seikkoihin. Erityisesti on otettava huomioon sivullisten oikeudet ja heidän turvallisuutensa. Ennen voimakeinojen käyttöä on niiden käytöstä mahdollisuuksien mukaan varoitettava.

Poliisi päättää tässä pykälässä tarkoitettujen voimakeinojen käyttämisestä ja johtaa niiden käyttöä. Voimakeinoja saa käyttää vain rajavartiolaitoksen sotilasvirassa palveleva rajavartiomies. Voimakeinojen käytöstä säädetään poliisilain 2 luvun 17 §:n 3 momentissa. Hätävarjelun

Eduskunnan vastaus EV 55/2017 vp

liioittelusta säädetään rikoslain 4 luvun 4 §:n 2 momentissa ja 7 §:ssä. Voimakeinojen käytön liioittelusta säädetään rikoslain 4 luvun 6 §:n 3 momentissa ja 7 §:ssä.

79 a §

Puolustusvoimien tuki rajavartiolaitokselle kansainvälistä apua annettaessa

Puolustusvoimat voi antaa rajavartiolaitokselle sen tehtävän suorittamiseksi virka-apua vastavaa tukea toisen valtion alueella 15 b ja 15 d §:ssä tarkoitetuissa tilanteissa. Tukeen eivät kuulu sotilaalliset voimakeinot eivätkä rajavartiomiehen toimivaltuudet. Sivullisen oikeudesta välttämättömien voimakeinojen käyttämiseen rajavartiomiehen ohjauksessa säädetään 35 §:n 2 momentissa ja oikeudesta hätävarjeluun rikoslain 4 luvun 4 §:ssä. Hätävarjeluun liioittelusta säädetään rikoslain 4 luvun 4 §:n 2 momentissa ja 7 §:ssä sekä voimakeinojen käytön liioittelusta 4 luvun 6 §:n 3 momentissa ja 7 §:ssä.

Tuen pyytämisestä puolustusvoimilta säädetään 79 §:n 3 momentissa. Jos kyse on 15 d §:n mukaiseen rajaturvallisuusapuun liittyvästä tuesta taikka taloudellisesti erityisen merkittävästä tuesta, tuen pyytämisestä puolustusvoimilta päättää kuitenkin sisäministeriö. Tuen antamisesta päätetään noudattaen puolustusvoimista annetun lain 12 §:n 3 momentissa säädettyä menettelyä. Päätöksenteosta kansainvälisen avun antamisessa ja pyytämisessä säädetään lisäksi kansainvälisen avun antamista ja pyytämistä koskevasta päätöksenteosta annetussa laissa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 _____.

Laki

henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa annetun lain 39 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa annetun lain (579/2005) 39 §:n 1 momentin 7 kohta ja
lisätään 39 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi laissa 1182/2013, uusi 8 kohta seuraavasti:

39 §

Tietojen muu luovuttaminen ulkomaille

Rajavartiolaitos saa salassapitosäännösten estämättä luovuttaa henkilörekisterinsä tietoja teknisen käyttöyhteyden avulla tai tietojoukkona:

Eduskunnan vastaus EV 55/2017 vp

7) yksilöiden suojelusta henkilötietojen automaattisessa tietojenkäsittelyssä tehdyssä yleissopimuksessa määrätyt edellytykset täyttävän valtion rajavilvontaa ja rajatarkastuksia suorittaville viranomaisille rajavilvonnan ja rajatarkastusten suorittamista varten;

8) rajavartiolain 15 d §:n 1 momentissa tarkoitettua rajaturvallisuusapua antavalle Euroopan unionin jäsenvaltion virkamiehelle Suomen esittämän avunpyynnön edellyttämien toimenpiteiden suorittamista varten.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____
kuuta 20 ____.

Helsingissä 7.6.2017

Eduskunnan puolesta

puhemies

pääsihteeri